

Psychologie výchovy a vzdělávání PSY110

Fakulta sociálních studií MU
podzim 2010

Základní charakteristika:

Kurs je věnován úvodu do základních teoretických a metodologických otázek výchovy a vzdělávání z pohledu pedagogické a školní psychologie, studiu metod pedagogické a školní psychologie, širším souvislostem výchovy a vzdělávání ve škole a v rodině, speciálním tématům pedagogické a školní psychologie a speciálním a integrujícím tématům v rámci pedagogické a školní psychologie v návaznosti na další vědní disciplíny.

Určeno:

bakalářské studium psychologie, 3. rok studia.

Vyučující:

Mgr. et Mgr. Jan Mareš, Ph.D.

IVDMR FSS MU, e-mail: jmares@fss.muni.cz,

tel. 543 212 484, konzultační hodiny – středa 10:00-11:30 (Joštova 10, KPsych, 2.53)

<http://www.fss.muni.cz/~jmares/>

Stanovení rozsahu studia a požadavky na ukončení kurzu

VÝSTUPY:

PŘEDPOKLADY UKONČENÍ KURZU:

Průběžné hodnocení v kurzu. V průběhu semestru budou na semináře zařazeny tři krátké průběžné desetiminutové písemky. V každé bude možné získat max. 10b. Předběžné termíny průběžných testů jsou: 6.10., 3.11 a 1.12. 2010

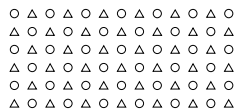
Množství bodů z průběžných písemek, které se bude počítat do celkového hodnocení, se počítá podle následujícího excelovského vzorce: $ZAOKROUHLIT((SUMA(P1;P2;P3)-MIN(P1;P2;P3))*1,5;0)$. Počítají se tedy nejlepší dva výsledky průběžných testů. Tento výpočet eliminuje jedno zakolísání směrem dolů (včetně případné absence).

Na průběžné písemky se náhradní termíny poskytují pouze výjimečně.

Minimální počet bodů pro přihlášení ke zkoušce je 16 bodů.

Zkouška je prováděna ve zkuškovém období písemnou formou. Zkouší se v rozsahu látky, který je dán níže uvedenými problémovými okruhy. Zkoušený odpovídá písemně během 50 min. na 25 otázek (volné odpovědi i nucená volba; max. 50 bodů; správná odpověď je za 2 body).

Celkové hodnocení předmětu je odvozeno z bodového zisku za průběžné hodnocení a výsledku zkouškového testu. Nutné minimum k úspěšnému absolvování kurzu je 50 bodů.

Prosím studenty s SPU či sensorickým handicapem aby o s svých specifických požadavcích na podobu výuky a zkoušky informovali vyučujícího co nejdříve.

Případné dotazy k seminárním pracím atd. vyučující rád zodpoví v diskusním fóru předmětu v ISu.

PROBLÉMOVÉ OKRUHY, ZE KTERÝCH VYCHÁZEJÍ JEDNOTLIVÉ PŘEDNÁŠKY A SEMINÁŘE:

1. Pedagogická psychologie v souvislostech

Vývoj pedagogické psychologie, vztahy pedagogické psychologie k jiným vědám, zejména pedagogice. Struktura pedagogické psychologie. Vztahy mezi pedagogickou psychologí, školní psychologí a psychologí pro učitele. Výzkum v pedagogické psychologii, aplikace poznatků pedagogické psychologie v praxi.

workload: dle vlastní úvahy; min. 40 stran.

Literatura:

Čáp, Jan., Mareš, Jiří. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X

Průcha, Jan. Moderní pedagogika: věda o edukačních procesech. Praha: Portál 1997.

Fontana, David. Psychologie ve školní praxi : Psychology for teachers (Orig.). (Překlad Karel Balcar). Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. 383 s. ISBN 80-7178-063-4.

internetové zdroje

2. Psychologie výchovy

Aktuální otázky psychologie výchovy, kladení požadavků a kontrola plnění, odměny a tresty, slovní působení, osobní příklad, učitel v interakci se žáky, sociální skupiny a komunikace, výchova v činnostech, sebedeterminace a sebevýchova. Modely způsobu výchovy, výchovný styl, podmínky ovlivňující způsob (styl) výchovy, efekty způsobů výchovy, zjišťování způsobu výchovy. Výchova a vybrané aspekty osobnosti. (zopakovat poznatky z Vývojové psychologie)

workload: min. 117 stran

Literatura:

Čáp, Jan., Mareš, Jiří. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X (s. 245-362)

Doplňující literatura:

Fontana, David. Psychologie ve školní praxi : Psychology for teachers (Orig.). (Překlad Karel Balcar). Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. 383 s. ISBN 80-7178-063-4. (s. 185-273)

3. Psychologie učení

Teorie učení (aneb od asocianismu ke konstruktivismu a informálnímu učení). Teorie učení a jejich vztah k praxi. Chyba a učení. Učení ve školním kontextu. Individuální i skupinové formy a vlivy na učení. Dětské interpretace světa. Strukturování učiva, vyučovací a učební strategie. Učení z textu. Učení z obrazového materiálu. Styly učení. Autoregulace učení. Kompetence jako výsledek různých druhů učení.

(zopakovat poznatky z PSY105 Psychologie kognitivních procesů – učení, kognitivní procesy)

workload: min. 152 stran

Literatura:

Čáp, Jan., Mareš, Jiří. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X (s. 373-525)

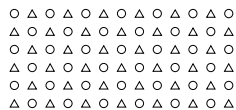
Doplňující literatura:

Pasch, Marvin a kol. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Praha: Portál 1998. 416 s. ISBN 80-7178-127-4.

Mareš, Jiří. Styly učení žáků a studentů. Praha: Portál 1998. 239 s. ISBN 80-7178-246-7

4. Zvládání školní zátěže

Psychosociální stres, zvládání zátěže, vnímání a hodnocení zátěže žákem, faktory usnadňující a faktory komplikující zvládání zátěže, interakce učitel-žák, žáci-rodíče jako zdroj zátěže, diagnostika zvládání zátěže, typy žákovských zvládacích strategií, žákovské zvládání zátěže v širším kontextu, nácvik zvládacích strategií.

workload: min. 37 stran

Literatura:

Čáp, Jan., Mareš, Jiří. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X (s. 527-564)

Doplňující literatura:

Křivohlavý, Jaro. Psychologie zdraví. Praha: Portál 2001. 278 s. ISBN: 80-71785-51-2

Řehulka, Evžen. Psychohygienické otázky pedagogické psychologie. Vyd. 1. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 92 s.

5. Vztah mezi učitelem a žákem

Obtíže a chyby při poznávání osobnosti žáka. Shromažďování a zpracování údajů o osobnosti žáka. Pedagogickopsychologická diagnostika. Sociální interakce učitele a žáka. Golem efekt (Galathea, Pygmalion efekt). Studentské (žákovské) hodnocení výuky. Humor ve školní třídě.

workload: min. 37 stran

Literatura:

Čáp, Jan., Mareš, Jiří. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X (s. 365-372)

Mareš, Jiří - Křivohlavý, Jaro. Komunikace ve škole. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995.

210 s. Centrum pro další vzdělávání. ISBN 80-210-1070-3. (s. 116-179)

Průcha, Jan. Moderní pedagogika: věda o edukačních procesech. Praha: Portál 1997.

Doplňující literatura:

Hrabal, Vladimír st., Hrabal, Vladimír ml. Diagnostika: Pedagogickopsychologická diagnostika

žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky. Vyd. 2. Praha: Karolinum 2002. 199 s. ISBN 80-246-0319-5.

Fontana, David. Psychologie ve školní praxi : Psychology for teachers (Orig.). (Překlad Karel

Balcar). Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. 383 s. ISBN 80-7178-063-4.

6. Sociální prostředí školy a třídy

Sociální klima školní třídy: vymezení, terminologie, teoretické otázky, současné přístupy, využití poznatků, výzkumy v ČR, ovlivňování. Sociální klima školy: vymezení, terminologie, současné přístupy, metody měření, ovlivňování

workload: min. 31 stran

Literatura:

Čáp, Jan., Mareš, Jiří. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X (s. 565-596)

internet: <http://klima.pedagogika.cz/>

Doplňující literatura:

Mareš, Jiří - Křivohlavý, Jaro. Komunikace ve škole. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 210 s. Centrum pro další vzdělávání. ISBN 80-210-1070-3.

Lašek, J.: Klima tříd základních a středních škol a možnosti jeho měření. Aktuální otázky pedagogiky a psychologie (sborník), VŠP Hradec Králové 1997, s. 73 -84.

7. Psychologie ve výchově a vzdělávání

Význam psychologických poznatků pro oblast výchovy a vzdělávání, vývoj přístupů v rámci oboru, profesní kvalifikace a možnosti uplatnění psychologů v oboru. Předmět pedagogické psychologie, školní psychologie. Metody získávání dat: pozorování, rozhovor, experiment, psychologické testy (s důrazem na výkonové a didaktické), dotazníky, analýza produktů činnosti.

workload: cca 230 stran

Literatura:

Čáp, Jan., Mareš, Jiří. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178- 463-X (s. 19-243 - výběrově)

Doplňující literatura:

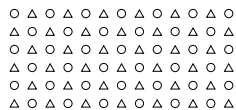
Fontana, David. Psychologie ve školní praxi : Psychology for teachers (Orig.). (Překlad Karel

Balcar). Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. 383 s. ISBN 80-7178-063-4.

Hrabal, Vladimír st., Hrabal, Vladimír ml. Diagnostika: Pedagogickopsychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky. Vyd. 2. Praha: Karolinum 2002. 199 s. ISBN 80-246-0319-5.

Průcha, Jan. Moderní pedagogika: věda o edukačních procesech. Praha: Portál 1997.

internetové zdroje

POZNÁMKA K LITERATUŘE:

Základní zdroje:

- Čáp, Jan., Mareš, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X - je k dispozici ve studovně knihovny FSS MU, FF MU a PedF MU.
- Fontana, David. *Psychologie ve školní praxi : Psychology for teachers* (Orig.). (Překlad Karel Balcar). Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. 383 s. ISBN 80-7178-063-4.
- Hrabal, Vladimír st., Hrabal, Vladimír ml. *Diagnostika: Pedagogickopsychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky*. Vyd. 2. Praha: Karolinum 2002. 199 s. ISBN 80-246-0319-5.
- Mareš, Jiří - Křivohlavý, Jaro. *Komunikace ve škole*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 210 s. Centrum pro další vzdělávání. ISBN 80-210-1070-3.
- Mareš, Jiří, Gavora, Peter. *Anglicko-český pedagogický slovník*. Praha: Portál 1999. 215 s. ISBN 80-7178-310-2.

Odkazy do literatury obsahují i materiály k jednotlivým přednáškám a internetové odkazy předmětu v ISu.

Následující tituly slouží pro doplnění a prohloubení poznatků:

- Pasch, Marvin a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál 1998. 416 s. ISBN 80-7178-127-4.
- Průcha, Jan. *Moderní pedagogika: věda o edukačních procesech*. Praha: Portál 1997.
- Slavin, Robert, E. *Educational Psychology: Theory and Practice*. Vyd. 8. Boston: Pearson, 2006. ISBN 0-205-45531-X. *(ukázky budou dostupné v ISu)*.
- Sternberg, Robert, J., Williams, Wendy, M. *Educational Psychology*. Boston, Allyn and Bacon, 2002. ISBN 0-321-01184-8. *(ukázky budou dostupné v ISu)*.

Starší publikace jen po konzultaci.

Vítané je využití internetových zdrojů jak při psaní prací, tak i při přípravě na zkoušku – např.:

- <http://site.ebrary.com/lib/masaryk> (*funguje jen na počítačích v rámci MU, zjednodušeně řečeno...*)
- <http://www.eric.ed.gov/>
- <http://klima.pedagogika.cz/>
- <http://www.studovna.cz/>

...rozhodně navštivte i el. zdroje dostupné přes knihovnu FSS MU – zejména databáze JSTOR, PROQUEST ad. (<http://knihovna.fss.muni.cz/KnihovnaFSS/eiz.php>)

Další seznam zajímavých odkazů bude průběžně aktualizován ve studijních materiálech v ISu.

